

RAPORT DE EXPERTIZĂ

la proiectului Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133¹, 145, ș.a.; ș.a.)

(înregistrat în Parlament cu numărul 246 din 02 Iunie 2016)

În temeiul Concepției de cooperare dintre Parlament și societatea civilă, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.373-XVI din 29 decembrie 2005, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției prezintă raportul de expertiză a vulnerabilității proiectului Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133¹, 145, ș.a.; ș.a.) prin prisma drepturilor omului.

Evaluarea generală

1. Autorul proiectului este Guvernul RM, autor nemijlocit - Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, ceea ce corespunde art. 73 din Constituție și art. 44 din Regulamentul Parlamentului.

2. Categoria actului legislativ propus este lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-11, 27, 35 și 39 din Legea privind actele legislative, nr.780-XV din 27.12.2001.

De asemenea, categoria proiectului este aleasă și cu respectarea prevederilor art. 9 alin. (5) din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001, conform căreia modificarea, completarea și abrogarea legilor organice sau ale unor dispoziții ale acestora se fac, de regulă, prin lege organică, conform procedurii stabilite în acest sens, or, toate legile propuse spre modificare prin prezentul proiect de lege sunt legi organice. Astfel, modificarea acestora se poate realiza doar prin intermediul unei legi organice.

3. Scopul actului (potrivit proiectului și/sau notei informative). Conform notei informative la proiect, acesta urmărește câteva scopuri și anume:

- eficientizarea mecanismului de soluționare a actelor de violență în familie, consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor;

- implementarea recomandărilor din 2013, oferite de către Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor, ale experților internaționali, precum și a recomandărilor expuse în rapoartele naționale și în studiile elaborate în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie;

- realizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (Domeniului specific de intervenție 2.5.3.);

- armonizarea cadrului legal național în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie la standardele europene și anume la prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței domestice, pe care Republica Moldova, însă, până în prezent nu a semnat-o și nici nu a ratificat-o;

- realizarea acțiunilor prevăzute în Titlul II art.3 al.2 lit. e) pct. 9 și 10) din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 808 din 7 octombrie 2014.

4. Nota informativă a proiectului de act legislativ supus expertizei conține o argumentare suficientă a promovării proiectului. Nota informativă la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.) este elaborată în conformitate cu rigorile impuse unui astfel de document de norme art. 20 din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative.

Astfel, în nota informativă se regăsesc condițiile care au impus elaborarea proiectului supus prezentei expertize, făcând în speță - referire la rapoarte internaționale și naționale în domeniul combaterii violenței împotriva femeilor și violenței domestice, în general. Nota informativă reflectă prevederile proiectului, cu distingerea elementelor noi propuse în comparație cu prevederile legislației în vigoare. Autorul a prezentat cadrul normativ internațional care a constituit punctul de reper pentru soluțiile legislative formulate în proiect, cât și parte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în domeniul de reglementare a proiectului. De asemenea, în nota informativă sunt prezentate estimativ și cheltuielile financiare ce urmează să fie suportate de către stat pentru implementarea unora dintre prevederile proiectului.

Nota informativă la proiect nu prezintă reglementări corespondente ale altor state cu cele propuse de autor. În pofida acestui fapt, argumentarea prezentată asigură o argumentare suficientă, care să convingă asupra necesității promovării în continuare a proiectului, susținută, în special, prin reglementările instrumentelor internaționale invocate de autor.

5. Sfera de reglementare a proiectului corespunde următoarelor domenii/drepturi:

Drepturi si libertăți individuale:

Dreptul de a nu fi discriminat (art. 16 din Constituția RM)
Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24 din Constituția RM)
Dreptul la apărare (art.26 din Constituția RM)
Inviolabilitatea domiciliului (art.29 din Constituția RM)

Drepturi si libertăți social-economice:

Dreptul la asistență și protecție socială (art.47 din Constituția RM)
Protecția familiei și a copiilor orfani (art.49 din Constituția RM)

Drepturi si libertăți social-politice:

Dreptul la informație (art. 34 din Constituția RM)

Drepturi garanții:

Statutul juridic al cetățenilor străini și a apatrizilor (art. 19 din Constituția RM)
Dreptul la acces liber la justiție (art. 20 din Constituția RM)
Dreptul de a cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23 din Constituția RM)

Evaluarea de fond a proiectului

6. Respectarea principiului transparenței este asigurată suficient. Proiectul de lege propune amendarea Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, și anume a art. 8, prin care pune în sarcina organelor centrale de specialitate ale statului obligația de a asigura accesul la informare a persoanelor privind mecanismul, măsurile de prevenire și combatere a actelor de violență în familie și contribuie la actualizarea paginii web privind violența în familie, prin transferarea informațiilor cu caracter general privind activitățile desfășurate, proiectele implementate și a datelor statistice colectate.

De asemenea, prin proiect se pune în sarcina Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei atribuții

precum:

- a) crearea și menținerea paginii web privind prevenirea și combaterea violenței în familie, în vederea oferirii accesului populației la informația despre mecanismul de soluționare a actelor de violență în familie, infrastructura serviciilor sociale pentru victimele violenței în familie și agresori, precum și rezultatele studiilor, cercetărilor din domeniu;
- b) instituirea și menținerea serviciului de asistență telefonică gratuită care oferă consilierea apelanților în regim de 24 din 24 ore, 7 zile din săptămână privind prevenirea violenței în familie și serviciile disponibile pentru subiecții violenței în familie. Serviciul este anonim și confidențial;
- c) organizarea, în comun cu partenerii de dezvoltare, studiilor și campaniilor de informare în vederea prevenirii și combaterii violenței în familie;
- d) elaborarea unui raport anual cu privire la violența în familie și violența față de femei cu participarea tuturor autorităților și instituțiilor abilitate cu funcția de prevenire și combatere a violenței în familie. Raportul anual urmează a fi prezentat Guvernului până la data de 31 martie și făcut public.

Din atribuțiile respective constatăm că, autorul proiectului a instituit și mecanisme de comunicare cu populația în vederea prevenirii și combaterii actelor de violență în familie.

De asemenea, proiectul prevede mecanisme de comunicare cu autoritățile competente nu pentru victimele actelor de violență în familie, dar pentru persoanele terțe care cunosc despre astfel de acte (art. 12 din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007).

În același timp, proiectul de lege instituie anumite atribuții specifice de comunicare cu societatea în vederea prevenirii și combaterii actelor de violență în familie și autorităților administrației publice locale, printre care planificarea și organizarea studiilor și campaniilor de informare în vederea combaterii violenței în familie, pentru susținerea serviciilor sociale și a altor măsuri de asistență a victimelor violenței în familie.

Astfel, pe de o parte mecanismele de comunicare cu populația vor contribui la realizarea drepturilor victimelor actelor de violență în familie, pe de altă parte, această comunicare va contribui la realizarea eficientă a sarcinilor autorităților respective. În final, implementarea activă a acestor mecanisme va asigura beneficii atât pentru victimele fenomenului reglementat, cât și pentru exponenții statului antrenati în combaterea fenomenului dat, care vor avea posibilitatea să reacționeze prompt la manifestările de violență în familie.

7. Respectarea principiului participării nu este aplicabil. Obiectul de reglementare a proiectului nu se referă la mecanisme de avizare, consultare publică sau comunicare în vreun alt scop a subiecților interesați, a societății civile, a populației cu privire la activitatea acestora. Respectiv, includerea unor prevederi în sensul consultării publice nu se încadrează conceptual în conținutul proiectului.

8. Respectarea principiului responsabilizării nu este aplicabil. Reieșind din obiectul de reglementare a proiectului supus prezentei expertize a vulnerabilității, constatăm că includerea unor norme privind proceduri de monitorizare a activității vreunei instituții publice a politicilor elaborate/implementate și de luare în considerație a rezultatelor monitorizării nu s-ar încadra conceptual în conținutul proiectului. Chiar dacă responsabilizarea autorităților implicate în procesul de prevenire și combatere a fenomenului violenței în familie ar constitui, probabil, o soluție eficientă pentru asigurarea realizării eficiente a atribuțiilor ce le revin, totuși, acestea nu corespund scopurilor urmărite de prezentul proiect.

9. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ normelor constituționale. Proiectul/actul normativ este conform Constituției. În cadrul expertizei vulnerabilității la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133¹, 145, ș.a.; ș.a.) neconcordanțe cu prevederile Constituției Republicii Moldova nu au fost identificate.

10. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ legislației corelative. Proiectul/actul normativ

este conform legislației corelative. Amendamentele propuse prin proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.) se încadrează conceptual în repertoriul legislativ național, nefiind identificate prevederi în vigoare care ar veni în contradicție cu cele ale proiectului. Mai mult ca atât, eventuale neconcordanțe sunt evitate de autor prin modificarea, tuturor actelor normative care reglementează instituțiile juridice abordate de proiect.

11. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ standartelor internaționale. Proiectul/actul normativ este conform standardelor internaționale. Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.) este conform prevederilor statuate de instrumentele internaționale în domeniu, în speță, ne referim aici la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie și Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW).

Totuși, autorul proiectului a dezincriminat violența psihică ca formă a violenței în familie, care s-a introdus în Codul penal în 2010. Această dezincriminare este în dezacord cu instrumentele internaționale indicate.

12. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ jurisprudenței Curții Constituționale. Proiectul/actul normativ este conform jurisprudenței Curții Constituționale. În cadrul expertizei vulnerabilității la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.) neconcordanțe cu jurisprudența Curții Constituționale privind instituțiile de drept amendate de proiect nu au fost identificate.

13. Nivelul de corespundere a proiectului/actului normativ jurisprudenței CtEDO. Proiectul/actul normativ este conform jurisprudenței CtEDO. În cadrul expertizei vulnerabilității la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.) nu a fost identificată jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului căreia să-i contravină amendamentele propuse de proiect.

Mai mult ca atât, la elaborarea proiectului, autorul a luat în considerație hotărâri ale Curții precum Eremia c. Moldovei; Mudric c. Moldovei; B. c. Moldovei, Johnston c. Irlandei.

14. Impactul proiectului/actului normativ prin prisma drepturilor omului. Proiectul/actul normativ respectă drepturile/libertățile. Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative supus prezentei expertizei a vulnerabilității nu afectează drepturile omului. Din contra, proiectul vine să asigure realizarea unor serii de drepturi ale omului așa precum:

- dreptul de a nu fi discriminat (art. 16 din Constituția RM), în speță asigură nediscriminarea femeii în societate și în familie;
- dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (art. 24 din Constituția RM) pentru victimele și potențialele victime ale actelor de violență domestică;
- dreptul la apărare (art.26 din Constituția RM) pentru victimele violenței în familie;
- inviolabilitatea domiciliului (art.29 din Constituția RM) victimelor violenței în familie;
- dreptul la asistență și protecție socială (art.47 din Constituția RM) pentru victimele violenței domestice;
- ocrotirea mamei, copiilor și a tinerilor (art.50 din Constituția RM) și protecția familiei și a copiilor orfani (art.49 din Constituția RM) sunt două drepturi orientate, de asemenea, spre femeile și copii victime ale violenței în familie;
- dreptul la informație (art. 34 din Constituția RM) orientata în speță spre victimele și potențialele victime ale violenței în familie, cât și pentru terțe persoane cărora le-au devenit cunoscute astfel de acțiuni;
- statutul juridic al cetățenilor străini și a apatrizilor (art. 19 din Constituția RM) - protejează străinii victime ale violenței în familie pe teritoriul Republicii Moldova;
- dreptul la acces liber la justiție (art. 20 din Constituția RM) și dreptul de a cunoaște drepturile și îndatoririle (art. 23 din Constituția RM) - două drepturi fundamentale în vederea asigurării securității și respectării drepturilor victimelor violenței în familie.

15. Impactul gender al proiectului. Proiectul/actul normativ este gender neutru. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative, supus prezentei expertize a vulnerabilității, nu influențează diferențierea gender, nu contribuie la inegalitatea gender și generează același impact atât asupra femeilor, cât și bărbaților.

Astfel, autorul proiectului nu face diferența între victima-femeie sau victima-bărbat, sau agresorul - bărbat sau femeie, acesta venind să contracareze fenomenul violenței domestice, per ansamblu, operând cu terminologie generică - victimă și agresor.

16. Analiza detaliată a textului proiectului.

Nr.	Articol	Text	Obiecții	Factorii de vulne
1	art. 133/1 lit. a) din Codul penal al Republicii Moldova	<p><i>Prin membru de familie se înțelege:</i></p> <p><i>a) în condiția conlocuirii: persoanele aflate în relații de căsătorie, de divorț, de tutelă și curatelă, rudele și afinii lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor, <u>persoanele aflate în relații asemănătoare aceloră dintre soți(concubinaj) sau dintre părinți și copii;</u></i></p>	<p>Expresia "persoanele aflate în relații asemănătoare aceloră dintre părinți și copii" este una foarte vagă. Este neclar ce categorii de subiecți a avut în vedere de către autorul proiectului atunci când a utilizat această formulare. Nici un act legislativ național nu cuprinde o astfel de expresie, fapt care, o dată în plus, păstrează claritatea acesteia. O astfel de formulare este inadmisibilă, mai ales în dreptul penal, or, aceasta ar putea fie împiedica aplicarea răspunderii penale, fie aplicarea incorectă a acesteia. În consecință, neclaritatea normei poate</p>	<p>Vulnerabilitate</p> <p>Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive. Normă lacunară și deficientă.</p> <p>Autorul urmează să revizuiască norma, astfel încât să asigure reglementarea clară a categoriei de subiecți avută în vedere.</p>

			genera impedimente la implementarea normei, fie poate genera aplicarea abuzivă și, cu siguranță, arbitrară a acesteia.		
2	art. 201/1 din Codul penal al Republicii Moldova	<p>Articolul 201/1. Violența în familie</p> <p>(1) Acțiunea sau inacțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin:</p> <p>a) maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu dureri fizice ori cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății;</p> <p>b) izolare, intimidare, în scop de impunere a voinței sau controlului personal asupra victimei;</p> <p>c) lipsirea de mijloace sau obiecte de prima necesitate pentru existență, neglijarea, dacă au provocat victimei vătămare ușoară a</p>	<p>Conform noii redacții a art. 201/1 din Codul penal, autorul exclude violența psihică ca formă a violenței domestice.</p> <p>Aceasta este un pas înapoi al politicii statului în domeniul protecției victimelor violenței în familie și a combaterii fenomenului respectiv.</p> <p>De asemenea, dispoziția normei utilizează noțiunea "maltratare"-nu este clar ce a avut în vedere autorul. Dacă acesta a intenționat să utilizeze această noțiune conform Dicționarului limbii române, atragem atenția că aceasta presupune și acțiuni care provoacă și dureri morale, nu doar fizice - ceea ce contravine consecințelor</p>	<p>Vulnerabilitate</p> <p>Prevederi necorespunzătoare arestandurilor internaționale; Prevederi care limitează drepturile/libertățile; Omisiune/ignorare a drepturilor/libertăților;</p>	<p>Mentținerea violenței psihice ca formă a violenței în familie așa cum este prevăzut de legislația în vigoare.</p>

sănătății ori
prejudiciu moral
sau material,"

identificate de
autor ca semne
ale
componentei
respective de
infrațiune.
Observăm,
iarăși, că
autorul nu este
clar în
exprimările sale.

Autorul propune
dezincriminarea
violentei
psihice, ceea ce
este contrar
prevederilor
Convenției de la
Istanbul
(Convenția
Consiliului
Europei privind
prevenirea și
combaterea
violentei
împotriva
femeilor și a
violentei
domestice). De
asemenea,
aceasta
contravine
politicii statului,
inițiată în 2010,
atunci când a
sanționat penal
această formă
de violență în
familie.
Atenționăm că,
astfel de
infrațiuni sunt
în legislațiile
altor state, un
exemplu în
acest sens fiind
Franța.

Prin excluderea
violentei
psihice, statul
neagă dreptul la
sănătate psihică
și exclude
mijloace
esențiale de
sanționare și
protejare a
dreptului la
sănătate și
integritate

			<p>psihică - drept protejat atât de instrumentele internaționale, de Constituție, cât și de jurisprudența instanțelor internaționale.</p> <p>Amintim că, Republica Moldova a raportatforurilor internaționale despre sancționarea penală a violenței psihice ca formă a violenței în familie-aceasta fiind apreciată ca o reușită. Dezincriminarea acestei forme de violență ar reprezintă o atitudine cel puțin neserioasă din partea statului.</p>		
3	art. 118 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova	1. La articolul 118 alineatul (2), după prima propoziție se include o propoziție nouă cu următorul cuprins: „În cazul infracțiunii de violență în familie cercetarea la fața locului a domiciliului poate fi efectuată cu acordul victimei, iar dacă victima este o persoană minoră, cu acordul membrului major al familiei, altul decât făptuitorul.”	Amendamentul este unul excesiv, care dă dreptul victimei violenței în familie să decidă asupra domiciliului unei alte persoane. Conform normei propuse, ar putea exista situația când un act de violență în familie care a avut loc în domiciliul unei persoane terțe (vecini, prieteni), iar cercetarea domiciliului respectiv să poată fi efectuată doar	Vulnerabilitate Formulare ambiguă care permite interpretări abuzive.	Recomandarea fie urmează să fie exclusă, fie concretizată astfel încât să fie evitate situațiile în care o victimă a violenței în familie va dispune asupra unui domiciliu străin în vederea efectuării cercetării la fața locului.

			<p>cu acordul victimei - care nu are nici o tangență și nici un drept asupra domiciliului respectiv. Această prevedere ar putea fi aplicată și abuziv, venind să încalce dreptul de proprietate a altei persoane.</p> <p>Acordul proprietarului sau posesorului, cât și autorizația judecătorului de instrucție vin să protejeze dreptul la viață privată prin neautorizarea liberei cercetări a domiciliului. Astfel, acordul victimei, care nu este proprietarul sau posesorul domiciliului respectiv, este absolut irelevant. Pentru cazul în care victima va fi și proprietarul sau posesorul domiciliului respectiv în care urmează să aibă loc cercetarea la fața locului - există prima propoziție, care cuprinde această situație. În cazul în care autorul a avut în vedere altceva, acesta urmează să reglementeze foarte exact circumstanțele.</p>		
4	art. 251/1 alin.			Vulnerabilitate	Se recomandă

	<p>(1) și (2) din Codul de procedură penală Republicii Moldova</p>	<p>Articolul 215/1: alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:</p> <p>„(1) Dacă în cadrul procesului penal se constată că victima violenței în familie se află în pericol de a fi supusă violenței sau altor acțiuni ilegale, inclusiv de distrugere a bunurilor sale, organul de urmărire penală sau procurorul sînt obligați să intervină neîntîrziat pentru a asigura obținerea măsurilor de protecție.</p> <p>(2) Demersul de obținere a măsurilor de protecție poate fi înaintat de către organul de urmărire penală sau procuror și în baza cererii părții vătămate.”;</p>	<p>Noua redacție a alin. (1) și (2) exclude posibilitatea înaintării cererii de către partea vătămată în adresa instanței de judecată - adică la etapa judecării cauzei. Totodată, la alin. (1) expresia "pentru a asigura obținerea măsurilor de protecție" este una inadecvată regulilor procesuale, or, organul de urmărire penală și procurorul solicită a aplica măsuri de asigurare a protecției, dar nu să asigure obținerea măsurilor. Ce acțiuni trebuie să întreprindă organul de urmărire penală sau procurorul pentru a "asigurarea obținerii măsurilor de protecție"? Expresia este una improprie legii procesuale, precum și una inadecvată. În acest context, atragem atenția că măsurile de protecție pot fi aplicate doar cu acordul părții vătămate.</p> <p>Totodată, redacția propusă la alin. (1) și (2) vine în contradicție cu prevederea propusă la art. 318/1 alin. (1)</p>	<p>Normă lacunară și deficientă.</p>	<p>substituirea expresiei "pentru asigurarea obținerii măsurilor de protecție" cu expresia "pentru a solicita aplicarea măsurilor de asigurare a protecției".</p> <p>Revizuirea normei astfel încât să fie păstrată aceeași logică pe parcursul întregului proiect, conform căreia aplicarea măsurilor de asigurare a protecției se va face la cererea victimei violenței în familie și doar în cazul intereselor copiilor sau a persoanei incapabile organul de urmărire penală sau procurorul vor solicita din oficiu aplicarea acestor măsuri.</p>
--	--	---	---	--------------------------------------	---

			<p>din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova.</p> <p>Conformnormei din urmă, regula este că măsurile de protecție se aplică la cererea victimei, iar organul sau procurorul pot interveni fără cererea victimei doar în calitate de excepție, în cazul când este vorba despre interesele copilului sau ale persoanei incapabile.</p> <p>Astfel, se consideră necesar de a reformula norma astfel, încât să se păstreze aceeași logică.</p>		
5	art. 318/1 alin. (1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova	<p>„(1) Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție se depune de către victimă personal sau prin reprezentant. În cazul imposibilității depunerii cererii de către victimă din cauză de sănătate, vârstă, alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție poate fi depusă în interesele victimei, de</p>	<p>Prin prevederile propuse are loc atribuirea în competența organului de urmărire penală și a procurorului atribuții lor: pentru reprezentarea intereselor civile ale victimei violenței în familie există autorități competente în domeniu - cele care acordă asistență juridică (eventual asigurată de stat), asistență socială, organele de</p>	<p>Vulnerabilitate</p> <p>Prevederi necorespunzătoare normelor din legislația corelativă; Depășirea competențelor funcționale ale organului de urmărire penală și procurorului prin atribuirea de atribuții improprie funcției, funcțiilor respective și care vin în discordanță cu politica statului în partea ce se referă la aceste profesii.</p>	<p>Excluderea organului de urmărire penală și a procurorului din norma indicată.</p>

		<p>către organul de poliție, organul de asistență socială sau procuror.</p> <p>Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție în interesele copilului sau a persoanei incapabile poate fi depusă de autoritatea tutelară locală sau procuror și în lipsa solicitării din partea victimei sau a reprezentantului ei legal.”</p>	<p>tutelă și curatelă.</p> <p>Totodată, excluderea procurorului din norma propusă este impusă de reforma Procuraturii, care urmărește excluderea din competența procurorului a atribuțiilor non-penale, fapt confirmat de Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură.</p>		
6	<p>art. 318/3 alin. (1/1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova</p>	<p>Articolul 318/3: se completează cu alineatul (1/1) cu următorul cuprins:</p> <p>„(1/1) La examinarea cererii victimei violenței în familie privind aplicarea măsurilor de protecție, instanța de judecată solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea neîntârziată a unui avocat pentru apărarea intereselor victimei. Asistența juridică se acordă victimei</p>	<p>1. Norma propusă încalcă dreptul victimei la asistență juridică aleasă, în special atunci când aceasta poate să și-o permită.</p> <p>Autorul proiectului încalcă politica de stat cu privire la asistența juridică garantată de stat. Statul urmează să intervină atunci când persoana care are nevoie de această asistență nu și-o poate permite. Mai mult, prin redacția propusă are loc încălcarea persoanei la asistență juridică eventual mult mai calificată, decât</p>	<p>Vulnerabilitate</p> <p>Prevederi care încalcă drepturile/libertățile;</p> <p>Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive.</p>	<p>Revizuirea normei în vederea reglementării clare că asistența juridică din contul statului se va acorda doar la solicitarea victimei.</p> <p>Totodată, cuvântul "neîntârziat" urmează a fi substituit cu alte prevederi exacte, în scopul concretizării temporale executării obligației de acordare a serviciilor unui avocat din contul statului.</p>

		gratuit.”;	cea pe care o poate oferi statul. Totodată, norma va genera risipă de resurse umane și financiare ale statului, încălcând astfel drepturile altor categorii de persoane, în speță a contribuabililor. 2. Cuvântul "neîntârziat" este foarte relativ care poate lăsa loc de interpretări abuzive și de aplicări arbitrare.		
7	Preambulul Legii nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie	În preambul, textul „ <i>Pentru consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației referitor la familie, egalității de șanse între femei și bărbați în realizarea dreptului lor uman la viață fără violență</i> ” se substituie cu textul „ <i>Pentru consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației referitor la</i>	Modificarea propusă (textul subliniat) vine să abordeze diferențiat bărbații în raport cu femeile în perceperea fenomenului violenței în familie. Preambulul în vigoare este unul mult mai reușit din perspectiva tratării egale a femeilor și bărbaților, în calitatea lor de potențiale victime ale violenței domestice.	Vulnerabilitate Prevederi care nu asigură parteneriatul egal dintre bărbați și femei; Prevederi discriminatorii;	Excluderea amendamentului din proiect, păstrând redacția în vigoare a preambulului.

		<p><i>familie, recunoscînd faptul că realizarea egalității de gen între femei și bărbați este element-cheie în prevenirea violenței asupra femeilor și faptul că <u>violența în familie afectează femeile în mod disproporționat, dar copii și bărbații pot fi de asemenea victime ale violenței</u>.</i></p>			
8	<p>art. 8 alin. (6) lit. j) din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie</p>	<p><i>"Articolul 8: .... alineatul (6): ... litera j) se abrogă"</i></p>	<p>Conform legii în vigoare, lit. j) a alin. (6) al art. 8 din legea respectivă indică în calitate de atribuție a Poliției - asigurarea agresorilor, inclusiv a celor aflați în arest administrativ, accesul la serviciile de reabilitare. Excluzând această atribuție din competența Poliției și ne-includerea ei în competența altui organ, statul va aborda problema doar unilateral, acordând atenție doar victimelor violenței în familie. Acest fapt, de asemenea, va reprezenta un pas înapoi, or, do</p> <p>menținerea</p>	<p>Vulnerabilitate Omisiune/ignorare a drepturilor/libertăților;</p>	<p>Fie menținerea lit. j) în redacția normei în vigoare, fie revizuirea acesteia în vederea diminuării competențelor Poliției de la "asigurarea... accesului la serviciu de reabilitare" la "orientarea către serviciile de asistență și consiliere".</p>

abordării complexe a problemei violenței în familie poate genera soluții optime și eficiente. Or, persoana care manifestă agresivitate, urmează să facă uz de serviciile unui specialist în vederea tratării, excluderii acestor manifestări. Acești indivizi nu pot fi excluși din societate, ei rămân să fie membri ai comunității, iar pentru coexistența armonioasă, ei trebuie ajutați. În caz contrar, doar o eventuală sancțiune contravențională sau penală nu va reprezenta garantul combaterii acestui comportament violent și a fenomenului per ansamblu.

În cazul în care atribuția de la lit. j) - așa cum este formulată în norma în vigoare, este una mult prea complexă pentru Poliție, aceasta ar putea fi modificată prin "orientarea", "direcționarea" agresorului către serviciile de consiliere, "punerea în

			contact" a acestuia cu astfel de servicii.		
9	art. 10 alin. (6) din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie	Art. 10. alin. (6) - "(6) În cazul existenței unor resurse limitate, prioritate va avea alocarea fondurilor pentru susținerea centrelor/serviciilor de asistență și protecție a victimelor violenței în familie și copiilor lor."	Proiectul abordează unilateral problema violenței în familie, lăsând pe din afară situația agresorilor. În realitățile Republicii Moldova, norma de la alin. (6) va constitui mereu un paravan pentru ignorarea cauzei persoanelor care săvârșesc actele de violență în familie. Reiterăm - aceștia rămân membri ai societății, astfel, statul trebuie să mențină eforturile sale întreprinse până în prezent în vederea ajutării și acestor categorii de subiecți. Factorii care generează actele de violență în familie în societatea moldovenească (sărăcia, șomajul, nivelul scăzut de cultură generală, cultură a comunicării, nivelul scăzut de	Vulnerabilitate Omisiune/ignorare a drepturilor/libertăților; Prevederi discriminatorii;	Excluderea alin. (6) din textul art. 10. Încadrarea în redacția din proiect a acțiunilor de la alin. (8) al art. 10 din norma în vigoare.

			<p>responsabilitate și implicare civică), excluderea acțiunilor orientate spre reabilitarea agresorilor reprezintă un act de ignoranță din partea statului atât față de situația agresorului individual, cât și față de problemele generale, care sunt cauza fenomenului violenței domestice în Republica Moldova.</p> <p>În acest context afirmăm că acțiunile prevăzute la art. 10 alin. (8) din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în redacția în vigoare, este una mult mai complexă și, eventual mai eficientă pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă agresorii.</p>		
10	art. 12 alin. (5) din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie	(4) <i>Profesioniștii, cărora prin lege le sînt impuse reguli de confidențialitate, sînt obligați să raporteze</i>	Termenul "capacitate intelectuală redusă" nu este unul juridic și nu are o definiție în repertoriul legislativ	Vulnerabilitate Prevederi discriminatorii; Formulare ambiguă care permite interpretări arbitrare și aplicări abuzive.	Expresia "sau capacități intelectuale reduse" urmează a fi substituită cu expresia "capacitate de exercițiu limitată sau lipsire de

		<p>autorităților competente orice bănuieli rezonabile despre comiterea actului de violență asupra copiilor. Raportarea actelor de violență în privința persoanelor adulte se face cu acordul victimei. Acordul victimei nu este necesar în cazurile de vătămare medie sau gravă a integrității corporale sau sănătății, cazurile de folosire a armei, cazurile în care victimele sînt deosebit de vulnerabile, pe motiv de dizabilitate sau <u>capacități intelectuale reduse.</u></p>	<p>național. Mai mult, nu există circumstanțe, elemente clar definite, care să permită identificarea nivelului capacității intelectuale: este ea redusă sau nu? Atragem atenția că, persoana cu capacitate intelectuală redusă, nu neapărat este una iresponsabilă, astfel că, ea își poate manifesta dorința în mod foarte conștient, iar dorința ei nu ar putea și nu ar fi legal să fie ignorată, în special atunci când vorbim despre o persoană majoră - victimă a violenței în familie.</p> <p>Termenul este unul discriminatoriu pentru persoanele care nu au, spre exemplu, prea multe cunoștințe în varii materii, dar care au ales să rămână sau care au rămas în virtutea circumstanțelor sociale, în limitele unor activități necalificate și a unui mod de viață social inferior. În cazul în care autorul a avut în vedere capacitate limitată de exercițiu sau</p>		<p>capacitate de exercițiu".</p>
--	--	--	---	--	----------------------------------

			lipsa de capacitate de exercițiu - așa și trebuia să indice, în caz contrar norma este una discriminatorie, neclară, pasibilă de interpretare arbitrară și aplicare abuzivă.	
--	--	--	--	--

Concluzii

Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat – art.4; Codul penal – art.77, 133'1, 145, ș.a.; ș.a.), elaborat de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și promovat ca inițiativă legislativă a Guvernului, are ca scop: eficientizarea mecanismului de soluționare a actelor de violență în familie, consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor; implementarea recomandărilor din 2013 oferite de către Comitetul pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor, ale experților internaționali, precum și a recomandărilor expuse în rapoartele naționale și în studiile elaborate în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie; precum și realizarea acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (Domeniului specific de intervenție 2.5.3.) și la Titlul II art.3 al.2 lit. e) pct. 9 și 10) din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2014-2016, aprobat prin Hotărârea Guvernului Nr. 808 din 7 octombrie 2014.

Amendamentele proiectului sunt compatibile cu normele constituționale, cu repertoriul legislativ național, cu standardele internaționale în domeniu, precum și cu jurisprudența instanței constituționale naționale, cât și cea a instanței europene a drepturilor omului.

Totuși, unele amendamente vin să reprezinte un pas înapoi la nivel de politică statală în domeniul prevenirii și combaterii fenomenului violenței în familie. Astfel, autorul proiectului propune dezincriminarea violenței psihologice ca formă a violenței domestice și propune excluderea prevederilor referitoare la reabilitarea agresorilor. Aceste modificări presupun o abordare parțială și unilaterală a fenomenului, fapt care va duce la obținerea unor rezultate pozitive în lupta cu violența domestică mult mai anevoios. Abordarea în cauză pare să reprezinte ignoranță a statului față de circumstanțele și condițiile care generează violența domestică, precum și față de problemele persoanelor care și constituie factori determinanți pentru manifestările de violență.

Totodată, în secolul în care societatea contemporană este supusă schimbărilor într-un ritm foarte alert, abordarea violenței doar în aspect fizic, material, ignorând violența psihică constituie o retrogradare. Or, anume această formă de violență este recunoscută ca atare și condamnată atât prin intermediul instrumentelor internaționale, cât și în jurisprudența instanțelor judiciare internaționale.

Prevederile proiectului sunt gender neutre.

În cadrul expertizei vulnerabilității au fost identificați o serie de factori de vulnerabilitate și anume - atitudini diferențiate din perspectiva politicilor de reabilitare/resocializare a victimei/agresorului, norme care limitează, ignoră drepturi. Unele norme vin să propună amendamente care exclud conformitatea totală cu instrumentele internaționale. Alți factori de vulnerabilitate care caracterizează normele proiectului sunt formulările ambigue care lasă loc de interpretări arbitrare și abuzive.

Promovarea în continuare a proiectului este una binevenită, totuși, pentru o abordare complexă și eficientă a soluțiilor legislative propuse, considerăm oportun de a lua în considerație obiectivele și

recomandările formulate în prezentul raport de expertiză.

Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției